

Ord og uttrykk innen transport og logistikk

A

ABC-analyse

En metode for å identifisere de viktigste og mest betydningsfulle områdene en jobber med.

ADR

Internasjonalt regelverk for transport av farlig gods på veg; se også Farlig gods.

Advisering

Informasjon til mottaker av varen / godset om at varen / godset er ankommet.

Anbud

Formelt tilbud etter bestemt prosedyre.

Anskaffelsesprosess

Hele prosessen fra å identifisere behovet for en vare eller tjeneste, utarbeidelse av kravspesifikasjon, utsending av forespørsel/anbud, forhandlinger, kontraktsinngåelse og oppfølging av inngått avtale.

Artikkelnummer

En unik sammensetning av tegn (tegn og tall) som identifiserer et produkt.

A-vilkår

Mest omfattende transportforsikringsvilkår.

Avtalefrakt

Spesialfrakt i henhold til inngått avtale mellom transportør og kunde.

AWB

Betalingsbetingelse, Airway bill; se også Incoterms

B

B-2-B

E-handel på bedriftsmarkedet - Business to business

B-2-C

E-handel i forbrukermarkedet (privat sluttkunde) Business to consumer,

Befrakter

Operativ trafikkplanlegger, kan kalles ekspeditør, trafikkleder mv.

Benchmarking

En prosess for å overvåke og måle et selskaps produkter og tjenester mot egne tilsvarende avdelinger eller mot konkurrenter.

Betalingsbetingelser

Når og hvordan produktet / tjenesten / leveransen skal betales.

Bufferlager

Lager som brukes til å "ta topper".

Bulkgods

Varer i uemballert form.

Bulkvare

Upakket, homogen vare som ligger løst i transportmiddelet, f.eks. olje.

B-vilkår

Utvidet transportulykkesforsikring

C**CAD**

Betalingsbetingelse, cash against document; se også Incoterms.

Cargo

Last i skip.

CFR

Leveringsbetingelse, omkostninger og frakt. Kjøper overtar risiko og omkostninger etter lossing på skip; se også Incoterms

CIF

Leveringsbetingelse, omkostninger, forsikring, frakt inkludert. Kjøper overtar risiko og omkostninger etter lossing på skip, se også Incoterms

CMR

CMR er en konvensjon som danner grunnlaget for lov om fraktavtaler ved internasjonal godsbeholdning på vei, og gjelder bare internasjonal transport.

COD

Cash on delivery - Betalingsbetingelse. Vareverdien og/eller frakt må være betalt før utlevering; se også Incoterms

Container

Beholder for oppbevaring av gods

Containerovervåking

Med navigeringsutstyr er det mulig å finne ut hvor en container befinner seg til enhver tid.

CRM

Customer relationship management - strategi for å styrke kundepleie og kundelojalitet. CRM system = Kundeoppfølgingssystem

Cross-docking

Sammenstilling av underleveranser fra flere underleverandører

D**DDP**

Leveringsbetingelse, delivered duty paid, levert ferdig fortollet. Kjøper overtar risiko og omkostninger fra og med leveringstidspunkt; se også Incoterms

DDU

Leveringsbetingelse, delivered duty unpaid, levert ufortollet. Kjøper overtar risiko og omkostninger fra og med leveringstidspunkt.; se også Incoterms.

Delelager

Lagerførte produkter som inngår i andre produkter.

Dellevering

Oppdeling av en bestilt leveranse, normalt p.g.a manko.

Distribusjon

Spredning av gods i samlastsystem (for flere kunder), ofte med en eller flere opplastingspunkter og flere leveringssteder. Også opplasting for en kunde på en eller flere opplastingspunkter for utkjøring og levering til flere mottakere.

Distributør

Lokal transport til flere kunder, person/bedrift/transportør som distribuerer noe.

DOT

Leveringsbetingelse, delivered on truck, se også Incoterms

E**EDI**

Electronic Data Interchange, elektronisk overføring av forretningsdata mellom to datamaskiner i et standardisert format

EDIFACT ISO 9735

Er "språket" i EDI meldingen, dvs. et standard overføringsformat

EDIPAY

Løsninger som gjør det mulig å utveksle elektronisk betalingsformidling mellom bedrift og postgiro, banker og bankenes betalingsformidling (BBS).

eFaktura

eFaktura er bankenes løsning for elektronisk formidling og presentasjon av regninger rett i nettbanken.

E-handel

Elektronisk handel, omfatter alle transaksjoner i en handels prosess

Eksportklarering

Oppdrag fra kunde som omfatter utfylling av fraktdokumenter, offentlige dokumenter og ekspedisjon av disse.

Ekspresslevering

Hurtiglevering av gods – defineres ulikt av de ulike leverandørene i transportmarkedet.

ePOD

Bevis, i form av signatur/kvittering på skjerm/web, på at godset er utlevert. POD= Proof of delivery.

Elektronisk signatur

Elektronisk signatur og digital signatur brukes gjerne om hverandre. Digital signatur kan benyttes til å "signere" digital informasjon på "samme måte" som underskrift på et papirdokument.

Etterkalkyle

Kostnadsberegning av et produkt eller en artikkel etter at produksjonen har skjedd.

EUR pall

Europall _ Mål: 80x120 cm etter NS nr. 1532

EXW

Leveringsbetingelse - ex works, kjøper overtar risiko ved mottakssted; se også Incoterms

F**Farlig gods**

Gods klassifisert iht. internasjonale betingelser for transport av farlig gods; se også ADR

Faste kostnader

Kostnader som ikke varierer med produksjonsmengden innenfor den gitte kapasitetsgrensen.

Ferdigvarelager

Lager av sluttprodukter.

Fjerdeparts logistikk

Aktør som opptrer som megler – og som styrer tredjepartslogistikken til andre bedrifter.

FOB

Leveringsbetingelse - free on board, kjøper overtar risiko når godset er losset på skip, se også Incoterms

Force majeure

En uberegnelig hendelse som kommer utenfra med en uimotståelig kraft. Ofte beskrevet i avtaler mellom bedrifter.

Forfrakt

Sendingens fraktandel fra innleveringsstedet til første områdestasjon, når sendingen skal videretransporteres over en hovedrelasjon.

Forkalkyle

Kostnadsberegning av et produkt før produksjonen har skjedd.

Fortolling

Etter oppdrag fra kunde (sender/mottaker) foreta utfylling av nødvendige dokumenter. Utføre ekspedisjon hos tollvesenet av ufortollet gods fra utlandet, samt besørge utlevering.

Frakt

Det beløp som kunden betaler for transport.

Fraktberegningsvekt

Høyeste verdi av volumvekt og virkelig vekt.

Fraktbrev

Dokument som følger varene fra avsender til mottaker, se også Transportdokument

Fraktfører

En person som utfører en transport (utførende fraktfører), eller en som har tatt på seg en transportoppgave (kontraherende fraktfører).

Fraktoverenskomst

Den avtale som inngås mellom kunde og transportør for transport av en sending.

Frihavn

Avsperrert område uten fortolling for lagring, handel og bearbeiding.

Frilager

Som frihavn, men bare et enkelt lagerområde.

Fysisk transport

Fysisk forflytning av gods/varer fra ett sted til et annet

G**Gjennomsnittslager**

Maksimums- + minimumslager delt på to.

Gods

Med gods menes alle fysiske objekter som blir transportert, bortsett fra mennesker.

Godshus

Terminal

Godsstrøm

Den mengde gods som transporteres pr. tidsenhet mellom to bestemte steder. Eksempelvis stk pr. time, tonn pr. år, kubikkmeter pr. dag,

Godsterminal

Et knutepunkt i et transportsystem hvor det sorteres og omlastes gods

Halvfabrikat

En egenprodusert eller innkjøp, delvis bearbeidet artikkel, som inngår i sluttproduktet.

H**Helfabrikat**

Vanlige betegnelser er ferdigprodukt eller sluttprodukt.

Hjem-levering

Det samme som privatlevering

HUB

Se Godsterminal

Høylager

Benevnelse på pallebasert lager fra 10 til 25 m

I**IATA**

International Air Transport Association. Hovedorganisasjon for internasjonale linjeflyselskap.

IKT

Informasjon- og kommunikasjonsteknologi

Incoterms

International Commercial Term - Standardiserte internasjonale leveringsbetingelser. Incoterms er en internasjonal beskrivelse av leveringsbetingelser mellom kjøper og selger. Dette regulerer kostnader, risiko og ansvar.

Innkjøpsstrategi

Å sette, og å arbeide for innkjøpets mål på lang sikt.

Intermodale transporter

De tilfeller hvor minst to transporter benyttes

Internasjonal transport

Grenseoverskridende transport

IOD

Information of delivery - informasjon om at gods er utlevert.

JIT

Se Just in time.

Just in time

Japansk filosofi blant annet for lagerbeholdningsbegrensninger

K**Kabotasje**

Utlendinger som får tillatelse til å kjøre transport innenlands i Norge

KAM

Key Account Manager - ansvarlig for nøkkelkunder

Kjølegods

Gods som på senders forlangende skal framføres i kjølevogn eller kjølecontainer.

Kjørebok

En bok/perm med flere kjøresedler.

Kjøreseddel

Fraktdokument som benyttes alene eller sammen med kjøreordre (elektronisk eller på papir). Brukes gjerne som underbilag til faktura.

Kolli

En fysisk enhet beregnet for transport, som inneholder en eller flere varer sammenstilt/pakket som en fysisk enhet

Konvensjonalbot

Dagmulkt ved forsinket levering.

L**Lasting**

Oppfylling av gods i transportmiddel.

Leasing

Langtidsleie av utstyr som alternativ til kjøp.

Leveringsbetingelser

Det avtales hvem som skal besørge frakt, forsikring og dokumenter ifm transporten.

Logistikk

Læren om effektive materialstrømmer

Lossing

Tømming av gods fra transportmiddel.

Lov om vegfraktavtaler

Lov som gjelder avtaler om godsbefordring med kjøretøy på veg når befordringen utføres mot vederlag og etter fraktavtalen skal skje mellom steder i riket (innenriks befordring) mv.

M

Maks. kapasitetsutnyttelse

Den til enhver tid lovlige og totale utnyttelse av et transportmiddel.

Maksimumslager

Maksimal beregnet lagermengde for en vare.

Minimumslager

Sikkerhetslager

Mottakskontroll

Kontroll av mengde og tilstand ved mottak av en forsendelse.

N

NSAB

NSAB 2000 regulerer forholdet mellom speditøren og hans oppdragsgiver. Avtaleverket har kommet i stand gjennom forhandlinger - og etter avtale - med Nordisk Speditørforbund på den ene siden og de nordiske transportorganisasjonene på den andre.

Næringsmidler

Type varer en finner i dagligvarebutikk

O

Omlast

Laste om for videre distribusjon

Omløpshastighet

Det antall ganger ressursen eller driftskapitalen gjenbenyttes årlig.

Opprinnelsesbevis

En erklæring som viser hvilket land en vare opprinnelig kommer fra. Har betydning ved fortolling.

Opprinnelsesbeviset muliggjør kontroll når en vare går via flere land med forskjellige tollregler.

Ordrereserve

Beholdning av ikke effektuerte bestillinger for en leverandør.

P

Pakkseddel

Varespesifikasjon som følger en forsendelse.

Partigods

Transport av større partier til en og samme mottaker, uten terminalbehandling.

POD

Proof of delivery - bevis (i form av signatur/kvittering)på at gods er utlevert. Dette framkommer på fraktbrev eller andre transportdokumenter med signatur, og kan sendes kunden på faks.

Privatlevering

Transport av gods fra en bedriftskunde til mottakere med privat adresse

R

Rammeavtale

Avtale med en leverandør om leveringsmulighet og betingelser.

Rekvisisjon

Beskjed til innkjøp eller lager om å skaffe eller levere. Kan også benyttes som en bekreftelse på at vedkommende som har fått utstedt en rekvisisjon kan handle på vegne av bedriften som har utstedt rekvisisjonen.

S

Samkjøp

Flere kjøpere som går sammen om å gjøre sine innkjøp.

Samlast

Sammenstille gods fra forskjellige enheter til en enhet, som igjen sendes til (forskjellige mottakere på) annet sted

Samtaksering

Det å slå sammen flere sendinger til en, slik at de fraktberegnes som en.

SDR

Special Drawing Rights - internasjonal verdienhet opprettet av Det internasjonale valutafond (IMF).
Benyttes som verdienhet
Ifm erstatning av skadet / bortkommet gods – følger Lov om Vegfraktavtaler og NSAB 2000.

Spedisjon

Formidlingsvirksomhet som består i å ekspedere og motta gods for andre. Herunder bl.a. fortolling, omlasting, lagring og videreforsendelse av gods.

Speditør

Transportformidler, som besørger blant annet fortolling, omlasting og videre transport.

Sporing

Se Track and trace

Strekkode

En strekkode er en entydig identifikasjon av en vareenhet.

Stykkogods

Stykkogods er fellesbetegnelse på alt gods unntatt partigods. Samlastere benytter gjerne stykkogodstariff (fraktpriser) på gods under fraktberegningsvekt 2000 kg.

T

Terminal

Samlestasjon hvor gods behandles

Terminalarbeider

Godsekspeditør

Terminalbehandling

Terminalbehandling omfatter alle aktiviteter som utføres i en godsterminal. Som for eksempel lasting, lossing, sortering, samling og splitting av enhetslaster, lagring, ekspedisjon, ekspedisjon av fraktbrev, kontroll.

Termogods

Temperaturregulerte produkter

Tidsgaranti

Garanti på at pakke er framme hos mottaker til avtalt tid

Tollager

Tollager er et privat lager godkjent av tollvesenet for lagring av ufortollet gods.

Tolldeklarasjon

Blankettsett i fire deler til bruk ved fortolling av gods fra utlandet.

TPL

Forkortelsen står for Tredjeparts logistikk, og er betegnelsen på aktør som styrer typiske logistikkaktiviteter for andre firmaer.

Track and trace

Sporing av pakker via internett eller WAP-telefon

Transittgods

Gods som framføres gjennom et eller flere land før utleveringssted.

Transportetikett

Merkelapp festet på kolliet med informasjon som sikrer effektiv og sikker transport.

Transportdokument

Det dokument som benyttes i forbindelse med transporten. Kan være fraktbrev, kjøreliste, kvitteringssedler mv.

Transportkapasitet

Angivelse av den største godsmengde som kan framføres med et transportmiddel.

Transportør

Firma/enkeltperson som eier transportmiddel

Tredjeparts logistikk

Betegnelsen på aktør som styrer typiske logistikkaktiviteter for andre firmaer; se også TPL.

U

UN/EDIFACT

Standardiserte meldinger for utveksling av forretningsdata

V

Varehotell

Varelager

Varmegods

Produkter som ikke tåler kulde

Viderefrakt

Et fellesbegrep for forfrakt, hovedfrakt, etterfrakt, lokalfrakt eller summen av disse beregnet ved omekspedisjon av innenlands/utenlandsgods.

Virkelig vekt

Reell vekt, basert på veiing (kg).

Volumvekt

Er transportbransjens måte å regne om volum til vekt. Utregning: Bredde x lengde x høyde i cm, deles på 1000 for å få dm³ (pakkens volum). Volumet deles med en omregningsfaktor for å beregne fraktvekt = grunnlag for fraktrate / betaling.